

וקראת לשבת עיונג

אלון מרין הפאכע באקאנע וואס ווארט פלאנען

גליון מס' 677

פרשת ויגש

ז' בטבת התשפ"ג

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"נ שאול בן סליבה ע"ה | לע"נ שלמה יחיאל בן שבה ע"ה | לע"נ יצחק בן מיטה אסתר ע"ה | לע"נ שמעון בן חביבה ע"ה | לע"נ רחל שנהיה בת מנורה ע"ה

לע"נ מרן רשכבה"ג שמריהו יוסף חיים בן פעשא מרים זצוק"ל ומרן ראש הישיבה הגאון ר' שלום בן תופחה זצוק"ל

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

התמדתו של מרן בנסיעה באוטובוס

גם כשהמתין רבינו לאוטובוס וגם בזמן הנסיעה בו ניצל רבינו כל רגע ללימוד התורה, סיפר חתנא דבי נשיאה הגאון רבי אהרון בוטבול שליט"א, סיפור ששמע מאחד מתלמידיו בעל המעשה עצמו, באחד הימים המתין מרן לאוטובוס בתחנה ברחוב צפניה וספר בידו. באותן השנים היו הנוסעים פותחים בעצמם את דלת האוטובוס, והנה כאשר הגיע האוטובוס לתחנה, נעצר והמתין, אך מרן נותר עומד על עומדו כשכולו שקוע בספר שבידו, מרוב היותו שקוע ומרוכז בתורתו, הוא פשוט לא הבחין בעצירת האוטובוס לידו!

יש לציין שבאותם ימים רחוקים היה מנוע האוטובוס עושה רעש גדול וחזק, ולמרות זאת לא חש מרן באוטובוס העומד לידו וממתין לו.

משראה נהג האוטובוס שמרן לא זע ממקומו, כמעט והפליג לדרכו, אך מספר בעל המעשה - שהיה ילד באותם ימים - ברוב תושייתו, רץ אל מרן ו"העיר" אותו ופתח את דלת האוטובוס עבורו, רק אז חש מרן בנעשה סביבו ועלה על האוטובוס.

כשהיה מרן עולה לאוטובוס היה מתיישב במקום פנוי ומיד שוקע בלימודו, יותר נכון הוא היה ממשיך בלימודו, תושבי ירושלים יכלו תמיד להבחין בדמות שהצטנפה לה על אחד המושבים הצדדיים ושקעה בספר, משל יושב הוא בבית המדרש ולא באוטובוס עירוני.

תקופה ארוכה היה לומד חומר עיוני קשה, כמו שסיפר רבה של יהדות אפגניסטן, הגאון רבי צבי סימן טוב שליט"א: "בזמנו היו בירושלים שני קווי אוטובוס שבהם היה מרן נוסע, האחד היה משכונת הבוכרים לכיוון שער יפו, והשני היה חוזר משער יפו לשכונת הבוכרים. כשהיה מרן נוסע בקווי אוטובוס אלו, היה לומד במשך כל הנסיעה מתוך הספר העמוק "שב שמעתתא", וכך במשך הזמן סיים אותו. שקיעותו העצומה של רבינו בלימוד הביאה אותו להתנתק כליל מכל הסובב.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום ואור ואלק שלום"א

קרבנות הרגע הראשון

יש סוגי קרבנות רבים, ה' ירחם. יש קרבנות מלחמות ישראל, ה' ינקום דמם. יש קרבנות תאוונות דרכים, וקרבנות תאוונות עבודה. אבל יותר משיש קרבנות גלויים ויודעים, יש קרבנות אלמונים וסמויים. פעמים, הם עצמם אינם יודעים זאת. יש קרבנות של חיי מצוקה וילדות עשווקה, ויש קרבנות של חינוך לקוי וקלוקל. הפעם, רצינו לדבר על אחד הסוגים. כדי שנדע להיזהר ממנו. שלא ליפול בפח, ולא להיות לקרבן.

הבה נקרא להם: "קרבנות הרגע הראשון". אספר על קרבן כזה, אחד ממאות ואלפים. זהו מעשה שהיה. כיום הוא רואה חשבון בתל אביב. יש לו כסף, אבל הכסף אינו העיקר. הוא לא מאושר, הוריו אומללים, ילדיו מנוכרים כליל. פעם, הוא היה דתי. כשרוני, שמח, מאושר. הוא נכנס ללמוד בישיבה, מלא תקווה, עם שיר בלב. ראש הישיבה כינס את הבחורים החדשים לשיחת היכרות. שיחת גיבוש. ואז, מעשה שטן, הוא נתקף בצחוק של מבוכה. קורה. הביטו בו בתמהון. הוא האדים, הסמיק וצחק... געה בצחוק!

ראש הישיבה הזעיק מבט ואמר: "צא החוצה, ותסיים שם לצחוק". הוא יצא, סיים לצחוק, הלך לחדר, חשש שכועסים עליו, שמקפידים עליו, שהתחיל ברגל שמאל. ארז את הפציו ונסע הביתה. התגייס לצבא, הדרדר, נקלע לחברה לא מתאימה, הוריד את הכיפה. נסחף לחוף אחר, בלא כח לחזור. הוא יודע היכן האור, הזוהר, האמת. אבל הוא כבר כבול, שבו, ואין לו כח לנתק את הכבלים, ולרתק שוב את שלשלת הדורות.

והכל בגלל, רגע אחד. רגע של טעות, שהרי איש לא כעס עליו, ואיש לא הקפיד. ואם כן, אמרו לו, אז מה. אילו היה מבליג, אילו היה מתייחס אל הדברים ביחס הנכון, היו חיי מתנהלים למישרין. הוא היה מתערה בישיבה, תופס בה את מקומו, מבצר לעצמו עולם מאיר וזוהר, בונה בית נאמן בישראל. ומי יודע, אולי היה היום ראש ישיבה נודע לתהילה. אמת, זה מקרה קיצוני. אבל כמה התחילו ללכת לשיעורי תורה ואז חלה איזו הפסקה. אולי חתונה, אולי סתם רפיון. ואחר כך אמרו: "לא נעים לחזור, מי יודע איפה אוצזים שם", חשבו: "איך יסתכלו עלינו?" ונותרו בחוץ... בגלל החלטה של רגע, החלטה מוטעית.

זוג היו בסמינר, הכירו את היהדות, ראו מהי האמת, קיבלו על עצמם עול תורה ומצוות, קנו את עולמם. הם שבו הביתה, ואז הם התלבטו: "מה יאמרו השכנים?"...

איזו שאלה. מה הם כבר יאמרו, וכמה זמן יאמרו, ומה החשיבות של אמירתם מול השינוי הגדול באורחות החיים. אבל בגלל השאלה הזו, הם איבדו הכל...

הבה נפיק את הלקח, נלמד לקח מלפני שלושת אלפים וחמש מאות שנה, הנמצא בפרשתנו. כאשר יוסף נגלה לאחיו, נאמר: "ולא יכלו לענות אותו, כי נבהלו מפניו". היו שם יהודה, מלך לאחיו, אשר לבו לב אריה, היו שם שמעון ולוי שהחריבו את שכם, גבורים ואמיצים - וכולם - שתקו?!

פירש הרב "בינה לעיתים" זצ"ל: כאשר שמעון שיוסף מכריז: "הוציאו כל איש מעליו", הבינו שהמסנה למלך כועס עליהם, ומגרשם מעל פניו.

הם נסוגו אחור, ושמעוהו אומר: "אני יוסף" - והבינו שלא אמר: "אחיכם". והבינו, שאינו מושיב עצמו כאחיהם...

ואז שמעוהו שואל: "העוד אבי חי?" - והבינו, שרמז להם שאינו מתייחס אליהם כלל, וכאילו אמר להם: אינכם מעניינים אותי, וכל שאלתי האם אבי חי עדיין. ושבוצנו אף לומר: כל עוד אבי חי, לא אגרום לו צער, ולא אתנקם בכם. אבל חכו... חכו... "ולא יכלו אחיו לענות אותו, כי נבהלו מפניו"!

ויוסף הבין זאת מיד, והורה להם: "גשו נא אלי!" לא אליכם נתכוונתי כשאמרתי "הוציאו כל איש מעליו". "אני יוסף אחיכם", נשארתי אח אוהב כשהייתי...

יש בפרשה זו כדי להורות לנו שלא להיחפז בהסקת מסקנות. לא להחליט על סמך התרשמות, שאולי היא מוטעית. לא להימנות על "קרבנות הרגע הראשון"...

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

"ואת יהודה שלח לפניו" (מו כח)

"ומדרש אגדה: להורות לפניו לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה" (רש"י)

שח הגר"מ הלל שליט"א: הגמרא בברכות (ז, א), מתארת את שכרן של הנשים: "נשים במאי זכיין, באקרוי בנייהו לבי כנישתא ובאתנווי גברייהו בי רבנן, ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן". והיינו על כך שמולכות את ילדיהן לבית המדרש, וממתינות בנחת ורוגע לבעליהן עד שיחזרו הביתה. ומעודי תמהתי, שהרי ניחא מה שמולכות בניהם לתלמודי התורה, מעלה נשגבה היא זו, שמולכות ומעודדות אותם ללימוד תורה בחשק ובשמחה, אבל מהי בעצם המעלה הגדולה הזאת, שהנשים ממתינות לבעליהן בסבלנות עד שישבו מבית המדרש?

אלא ביאור הדבר פשוט, והוא, שאם הבעל הולך לבית מדרשו, בידעו שרעייתו נותרה בביתה לעסוק לבדה במלאכת הבית, ולמרות שניאותה שילך, בליבה היא עצובה על כך שאינו נמצא עימה ומסייע בעדה באותם רגעים הקשים שביום – בודאי שאם בעל נפש הוא ולו במעט, ביושבו מול הספר בבית המדרש – ישוט בדעתו וידאג ויצטער בצערה של רעייתו, ונמצא שעצבותה מטרידה את לימודו כל היום, כי הלימוד, הדורש שלווה נפש וראש צלול ונקי ופנוי, כדי לצלול במעמקי ימי התלמוד – אינו מופנה לכך.

ולזה כיוונו חכמינו ז"ל, ששכרן הגדול של הנשים הצדקניות, הוא בכך ששולחות את בעליהן לבית המדרש מתוך שמחה ועידוד, בהכרת גודל מעלת לימוד התורה מתוך עיון ורוחב הדעת, וממתינות להם בסבלנות מרובה כדי לקבלם בפנים מאירות לכשישובו, מבלי להאיץ אותם שישבו לביתם במהרה.

ולזה כל אשה משכלת חשוב שתדע, שמלבד השכר העצום שיש לה בשכר לימודו של בעלה, כל שהיא נותנת לו בתוספת גם תחושה טובה, שהיא שלימה עם הליכתו ועיכובו בבית המדרש, ושמעריכה זאת כדבר החשוב ביותר בחייה, כך תועיל ותסייע לבעלה בהקניית תלמודו. זוהי מעלה עצומה שמשנה את כל אווירת הלימוד של הבעל, וממילא גם הסיפוק מהצלחת לימודו – מאיר באור חוזר עליה ועל הבית כולו לטובה. ואכן לא פעם כאשר חזרתי הביתה מהישיבה, אמרה לי אשתי: "כנראה למדת היום בהתמדה ובהצלחה, כי הרגשתי סיעתא דשמיא בכל העבודות שעסקתי בהן בבית במשך היום. חזק וברוך!".

זכורני, כשהייתי אברך צעיר, למדתי בחברותא עם אברך יוצא צרפת, שהיה מסור כל כולו לתורה, ויום אחד לכשנפרדנו לשלום, אמרתי לו שבדעתי לעבור לרכוש איזה דברים שהם בגדר 'מציאות' מחנות שבאזור. הוא הביט בי בתמהון ואמר לי: "רעייתך התנתה עמי מיד לאחר הנישואין, שאני לא אתעסק מימיי בנושא קניות ושאר עבודות הבית, אלא רק בלימוד התורה", והכרת פניו ענתה בו כי אכן רעייתו הינה מסוג זה, הממתנת לבעלה בחדוה בהשילה מעליו כל עול הבית, והכל למען יגדל בלימודו, שיהיה שרוי בו כל עיקר, ואין ספק שזו היא האשה הצדקנית הרצויה.

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם" (מה, יב).

מבאר רש"י שאמר להם יוסף: והנה עיניכם ראות בכבודי ושאני אחיכם, שהרי אני מהול ככם. ועוד כי פי המדבר אליכם בלשון הקודש. שואל הרמב"ן, מה סימן יש בזה שהוא הוסיף, במה שמדבר לשון הקודש, ואולי ידע לדבר בלשון זה כי רבים במצרים יודעים אותו? ותירץ הרמב"ן שאמר כן רק לפיכך.

בספר "אהבת יהונתן" כתב ליישב באופן אחר, שלכאורה יש להבין מדוע לא הכירו בני יעקב את יוסף, אמנם במראה הוא השתנה אבל הקול נשאר אותו קול, הצליל של הקול תמיד נשאר. והגמרא במסכת גיטין (דף כג.) ובמסכת חולין (דף צו.) אומרת שסומכים על טביעות עין של קול? אלא צריך לומר, שקול נשמע כפי שהוא, רק אם האדם מדבר בשפה המקורית שלו, אבל כאשר הוא מדבר בלשון זרה אין טביעות קול, ומשום כך אחי יוסף לא הכירוהו.

כל זאת כאשר יוסף דיבר בשפה מצרית, רק אז לא הכירו האחים את קולו ולא היתה להם טביעות עין של קול. אולם כאשר שב יוסף ודיבר בלשון הקודש, ומיד זיהו אותו ע"פ טביעות העין בקולו, וזה מה שאמר להם: "עיניכם הראות וגו' כי פי המדבר אליכם" בלשון הקודש, ואם כן הייתם יכולים להכיר אותי על פי הקול.

"והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים" (מה, יג).

פעם אחת, כינס הצדיק רבי ישראל מרוז'ין את חסידיו ודיבר איתם במעלת הבורח מן הכבוד ובגנות הרוזף אחריו.

כל המחפש כבוד בעולם הזה – אמר הרבי – יצטער על כך צער רב בעולם הבא! משל למה הדבר דומה? לשר אחד שהיה הנכבד ביותר מכל שרי המלך. כל בני המדינה כבדוהו כבוד גדול, ובעברו ברחובות העיר היו ההמון כורעים ומשתחוים לפניו וצועקים: יחי אדוננו השר! פעם הלך השר לטייל בעיר הבירה בחברת המלך בכבודו ובעצמו. ההמון לא הכירו את המלך מפני שהיה תמיד ספון בארמונו ולא נגלה אל העם, על כן כדרכם תמיד השתחוו לכבוד השר ואף הריעו בדרכם: יחי אדוננו השר! הצטער השר מאד על הכבוד שעשו לו והתבייש מאד מפני המלך... כן הוא גם הנמשל – סיים הרבי – האדם מבקש כבוד לעצמו ואיננו יודע כי הכבוד האמיתי שמור למלך, מלכו של עולם!

"והיה כראותו כי אין הנער ומת" (מד, לא).

לכאורה תמוה – שאל רבי מנחם מנדל מקוצק – מדוע חשש יהודה רק ליעקב, ואילו לבניו של בנימין לא חשש כלל וכלל?...

אלא – תירץ הרבי – בטבע העולם שאין הבנים מצטערים בצערו של אביהם כפי שהאב מצטער בצערו של בנו...

וכן – סיים הרבי – הוא גם כלפי אבינו שבשמים, אנו איננו מצטערים בצערו של הקדוש ברוך הוא, על השכינה הנמצאת בגלות ועל חרבן בית המקדש, ואילו הקדוש ברוך הוא מצטער בצערנו צער רב...

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

חג החינוך (ג)

כל אותם 'אויבער חכמים' שתמיד צריכים להבין למה

ומדוע, והם גם אלו שמחליטים מה נכנס בגדר גזירה שהציבור יכולים לעמוד ומה לא, הם אלו מחנכי דור המתיוונים הבא רח"ל, הם מראים שלא משנה מה קבעו גדולי הדור, כל אחד עושה רק מה שהוא מבין.

זהו המסר שיקלטו ילדיהם וגם הם יעשו רק מה שהם יבינו, ובדרך כלל זה כבר יהיה זלזול בדברים שבהם ההורים דווקא כן הקפידו. משום שכאשר האבא 'חכם', הבן כבר רשע, הנכד תם והנין כבר אינו יודע לשאול... כפגם הידוע 'בית פתוח' - אינו בטוח. העיקרון נקלט, כל אחד מחליט מה חשוב לו.

זאת ועוד, עלינו לזכור נקודה חשובה בחינוך: כשאנחנו מחנכים את ילדינו היום, אין באפשרותנו לצפות עם אלו פיתויים וניסיונות הם יתמודדו בעוד דור או שניים.

היום דברים משתנים במהירות וכל יום צופה בחובו חידושים והמצאות שאין לנו מושג מה יטמנו בחובם, אנו לא יכולים לדמיין מה יהיו האתגרים. כפי שלא היה מי שצפה עם מה אנו נתמודד, מושגים כמו אייפון, אינטרנט, נגנים וכדו' היו מחוץ ללקסיקון רק לפני עשור וחצי.

אשר על כן, עלינו לחנכם לא רק לעמוד באתגרים הקיימים היום, אלא לתת להם גם כח למה שהעתידי צופן, שיהיה מה שיהיה הם יישארו יהודים יראים ושלמיים. החינוך לזה הוא על-ידי חינוך לציות לדעת התורה. ברוך שמסר עולמו לשומרים. מובטחים אנו שלא תישכח תורה מפנינו ותמיד תמיד יהיו גדולי תורה שיאירו לנו הדרך, אנחנו רק צריכים ללמוד להתבטל ולציות, כשהדוגמא האישית היא החינוך הטוב ביותר.

כשילד רואה בית בו מתנזרים ממה שאין רוח חכמים נוחה הימנו, הוא גם יקים בית שכזה. ובית כזה הוא בית שמור, ומי ששומע לתורה אינו מפסיד כהבטחה: 'אין שומע לי מפסיד'.